

Važen je dalje v Julijski Krajini problem Cerkve, ki je igrala v življenju slovenskega naroda vedno veliko in važno vlogo. To velja tudi še danes. Če bi hoteli ta problem z ozirom na Julijsko Krajino razmotrivati, bi morali ločiti višjo cerkveno hierarhijo in nižjo slovensko ter — morda tudi — italijansko duhovščino. Slovenska duhovščina se v sedanosti nikjer ni tako približala ljudstvu kot ravno v Julijski Krajini, in stremi za tem, da mu ohrani vsaj stare pravice.

Ko so že utihnili glasovi po ulicah, ki so često reševali po svoje te težke probleme, ko so skoraj usahnile bojne organizacije, ki so si lastile neke predprave pri tem, je treba naposled z vso resnostjo prijeti za delo. Vprašanja, ki so tu navedena, niso nova, so le ponavljanje že znanega. Toda potrebno je, da morda ravno v teh dneh odpiramo boleče rane naše sedanosti. V tem pogledu ne smemo mirovati. Ne smemo biti kakor Cervantes, ki je za deset let pretrgal svoj roman „Don Kihot“ v trenutku, ko sta junaka zavihtela meče in sta si grozila, da se presečeta.

Joško Žiberna.

Kronika

Thomas Mann — izobčen

Četrto leto že živi Thomas Mann v pregnanstvu. Čeprav je bil sprva odločen, posvetiti se le knjižnemu delu in tako navzlic novim razmeram ohraniti stik z nemško javnostjo, saj pravi, „moje knjige so pisane za Nemce, najprej za nje; „svet“ in njegovo zanimanje sta mi bila vedno le razveseljiv dogodek“, vendar ob vseh teh strašnih preganjanjih, ki jih je ta čas preživljal njegov narod, ni mogel molčati. V težkih dneh svojega pregnanstva je spoznal „celotnost človeškega problema, ki nikomur ne dovoljuje, vsaj danes ne, da bi ločil duhovno umetniško od politično socialnega in se proti le-temu osamil v čisto „kulturnem““. Tako je bil ob koncu leta 1936 izobčen iz nemškega državljanstva — Thomas Mann, eden najzavednejših in najzaslužnejših Nemcev, češ, da je zasramoval Nemčijo! Precej nato mu je odvzela častni doktorat filozofska fakulteta v Bonnu. Na kratko sporočilo o tem je Thomas Mann naslovil na nečitljivo podpisanega, neznanega dekana, le „slučajnega naslovljenca“, saj hoče govoriti vsej Nemčiji, vsemu svetu — pismo, v katerem pojasnjuje svoje stališče in poudarja dolžnost in odgovornost, ki jo čuti v teh dneh kot nemški književnik. „Nemški pisatelj ... naj bi molčal, čisto molčal ob vsem zlu, ki se je vsak dan prizadevalo in se prizadeva v moji deželi telesom, dušam in duhovom, pravici in resnici, ljudem in človeku in ob katerem ni sprave?“

Kakšen naj bi bil vendar smisel in smoter tega sistema? Thomas Mann trpko čuti: vojna, za katero hočejo pripraviti nemško ljudstvo. Zrele in omikane države so spoznale osnovno dejstvo, da vojna ni več dovoljena. Nemčije ni med temi državami, ona vodi „politiko oblasti in hegemonije, ko drugi ne mislijo na politiko, temveč na mir. To je pač neenaka igra, ki prinaša Nemčiji trenutne „uspehe“. „Toda gorje narodu, ki ne ve ne naprej ne nazaj in išče slednjič izhoda v bogu in ljudem zasovraženih grozotah vojne! Ta narod bi bil izgubljen. Bil bi premagan, da se ne bi nikdar več dvignil.“ Thomas Mann ne veruje, da bi mogla danes Nemčija voditi vojno, ker je nemški narod preveč ponižan in potlačen, notranje razdvojen in nezaupljiv, da bi bil zmožen se z uspehom bojevati.

Težka je ta izpoved največjega nemškega književnika — izgnanca, ki ne bi smel biti več Nемеc in ki roma zdaj po svetu ter tako vroče želi pomirjenja svojemu narodu in sebi. Tudi Thomasu Mannu se ni nikdar niti sanjalo, da bo stara leta preživljal kot izgnanec, oropan vseh pravic in izobčen. Ni bil rojen za mu-

čenika, pravi, prej za to, da bi prinesel v svet nekaj več vedrosti, kakor da bi gojil boj in sovrašтво. Nekaj se je moralo silno napak zgoditi, da se je njegovo življenje tako napak, tako nenadno izoblikovalo. In Thomas Mann se trudi spoznati to usodo in jo združiti in sprijazniti s svojo naravo, ki ji je sicer ta usoda tuja. Zato se danes bori in pri tem globoko veruje v nemški narod in njega čas, ko se bo Nemčija spet vrnila v Evropo in se spravila z njo in bo svet z vriskom in zvonjenjem pozdravil njen pristop v evropsko skupnost miru.

Danes je Thomas Mann državlján Češkoslovaške republike in častni doktor Harvardske univerze v Ameriki. Kakor je že prej njegov brát Heinrich Mann postal občan majhne občine Skuteč na Češkem, tako je zdaj Thomas Mann občan moravske vasi Proseč. Ko je vaški župan pozdravil novega občana in mu želel, da bi doživel osvoboditev svoje domovine, je Thomas Mann odvrnil, da je bil ta trenutek preproste in prísrne iskrenosti eden najlepših, kar jih je doživel.

Ves kulturni svet izraža v teh dneh Thomasu Mannu svoje veliko priznanje in globoko spoštovanje ter se pridružuje željam župana v Proseču. A. K.

O pravi podobi Prekmurja

Dne 24. II. 1937. je izšla v „Slovencu“ kratka notica, ki se nanaša na potopis nekega pisca v Sodobnosti št. 1—2, I. leta, skritega pod šifro C. Z. „Slovenec“, ki o „Sodobnosti“ ne more poročati, se včasih vendar spotakne ob kakih malenkostih, iz katerih skuša potlej presoditi vse drugo. Tako se je tudi V. N. spotaknil ob članku, ki ga sicer ne omenja mnogo, temveč se samo obregne ob pisca, ki je zagrešil take grehe, da je nepravilno zapisal nekaj krajevnih imen, ter vzklika, kako bi mogel tak pisec podati pravo podobo Prekmurja, ko niti krajevnih imen ne zna prepisati. Res je C. Z. zagrešil nekaj napak v pisanju krajev. Morda tudi malce drži, da ni podal tiste prave podobe, kakršno si idealno zamišlja V. N. Zakaj pa taisti V. N. ne napiše kedaj prave podobe Prekmurja, ki jo bodo natisnili v šolska berila, in se bo vsakomur, ki bi še hotel pisati o Prekmurju, nasvetovalo, naj to prečíta, ker o Prekmurju pričo tako pravilne podobe ni več kaj pisati. Podobno bi se dalo napraviti z vsako pokrajino v Sloveniji in sploh z vsem svetom. Na ta način bi odpadlo mnogo zgrešenega pisanja, ki ga zdaj nekateri uganjamo. Tudi jaz se strinjam z V. N., da C. Z. ni podal prave podobe Prekmurja, toda tisti dokumentirani citati, ki vendarle kažejo prelep odsev mentalitete prekmurske gospe, ne morejo biti napačni: saj so jih pisali v Novine duhovni očetje V. N-a. In upam, da bo V. N. vsaj te citate priznal za resnične. Če pa ti ne kažejo prave podobe Prekmurja, odnosno prekmurskih mogotcev, naj pa V. N. prime za ušesa svoje duhovne očete ter jim pove, naj v bodoče ne pišejo takih izjav, kajti danes se za Prekmurje vsaj malo zanima vsa Slovenija in se bo v bodoče še bolj ter bodo taki provincialni ocirkirani zanimivi dokumenti, kaj vse je mogoče ne samo v kolonijah, temveč celo v Prekmurju, ki ni tako daleč od Ljubljane.

Radi prave podobe pa je res težko. Da se neprestano očíta meni, kako krivim to pravo podobo, zaradi blata, v katerega sem zašel, to razumem. Naivno pa postaja, ko se slehernemu človeku, ki piše o Prekmurju, očíta, da ne piše o stvarih resnično in pravilno. Tako vedno sumim V. N., da ima v žepu nekako pravo podobo Prekmurja, pa se mu ne zdi, da bi jo razgrnil pred Slovenijo. Povrhu pa vedno bolj vzbujá videz, da hočejo samo pravoverniki imeti pravico, pisati o čemerkoli, vsi drugi pa tega ne morejo, ker podajajo nepravo in neresnično podobo sveta. Hvala bogu, da se podoba sveta spreminja iz dneva v dan in da oni, ki mislijo, da so kdaj videli pravo, že zdavnaj več nimajo pojma o njej. Miško Kranjec.